

התותח החדש של צה"ל נרכש בלי שהצבא בחן ברצינות את הנחיצות בו

על פי דו"ח המבקר, צה"ל ומשרד הביטחון בחרו להשקיע מיליארדי שקלים בתותח מתוצרת אלביט בלי שבדקו לעומק את הצורך בו, ותוך התנהלות בעייתית כלפי התותח הגרמני שהתחרה מולו, כולל הסתרת מידע מהקבינט; דובר צה"ל: "זרוע היבשה ביצעה עבודת מטה מקיפה במשך כמה שנים לאישור ומימוש פרויקט התותח החדש"

[אודי עציון](#) 14:01 03.08.20 **כלכליסט**

כך מתקבלות החלטות על רכישת מערכת נשק במיליארדי שקלים: התותח החדש של צה"ל נרכש בלי שהצבא בחן ברצינות את הנחיצות בו, ואת התרומה המבצעית שיספק. כך קובע מבקר המדינה, מתניהו אנגלמן, שמתאר גם התנהלות בעייתית של צה"ל ומשרד הביטחון לגבי התותח הגרמני שהתמודד מול התותח של אלביט שנבחר בסופו של דבר, ונראה שהמערכת סימנה כהצעה המועדפת עוד בתחילת התהליך.

כבר שנים מדברים במערכת הביטחון על הצורך להחליף את תותח ה-M109-האמריקאי הוותיק. ב-2009 החל סוף סוף תהליך בחירה רשמי בין מערכת של אלביט, המבוססת על תותח האטמוס שנמכר כבר ללקוחות זרים, לבין תותח ה-AGM-מתוצרת קראוס מאפי הגרמנית, ביחד עם התעשייה האווירית והתעשייה הצבאית.

לפי המבקר, למרות שעל הפרק עמד תקציב של מיליארדי שקלים והשפעות מבצעיות ארוכות טווח לבחירה, החל התהליך בלי שתיבחן בכלל מקומה של האש הארטלרית בשדה הקרב העתידי, לצד רקטות וטילים. הנושא לא עלה גם בדיונים שבהם הציגה זרוע היבשה את הנושא לרמטכ"ל גבי אשכנזי ולשר הביטחון אהוד ברק, לפני קבלת האישור העקרוני להתחיל בבחירה. מתניהו אגב לא מזהה אף אחד מבעלי התפקידים לאורך הפרויקט בשמותיהם, כלכליסט השלים בדיווח את החסר בדוח המבקר.

המבקר מתאר התנהלות משונה של צה"ל ומשרד הביטחון סביב התותח הגרמני שרכישתו נשקלה. מנהל פיתוח אמצעי הלחימה במשרד הביטחון (מפא"ת) ביטל בהתרעה קצרה וללא דיון מוקדם הדגמה של יכולות התותח הגרמני בארץ, לאחר שדרש אותה במשך כמה שנים, בטענה שהיא אינה נדרשת.

כדי לאפשר את הבחירה באלביט נדרשה מערכת הביטחון להעניק לה פטור ממכרז, מה שנעשה לדברי המבקר ללא נימוקים מבוססים דיים. מפא"ת גם הציגה למועצה לביטחון לאומי ולקבינט הביטחוני הערכת מחיר כפולה מזו שהייתה בידיה, והתבססה על איסוף מידע מהאינטרנט ולא על פניה מסודרת לספק. מחירי שני התותחים המתחרים הוצגו למקבלי ההחלטות כשמחיר התותח הזר כולל גם את כלי הרכב הנושא אותו, ומחיר התותח המקומי הוצג ללא עלות כלי הרכב.

רק ב-2017 התבצעה בדיקה של סגן הרמטכ"ל דאז אביב כוכבי, היום הרמטכ"ל, לבחינת ההחלטה להצטייד בתותחים החדשים.

המבקר קובע כי צה"ל צריך לשפר את עבודת המטה לקראת הצטיידות באמצעי לחימה חדש, ולהציג את מלוא המידע לרמטכ"ל ולשר הביטחון, אחרי ביצוע כל הבדיקות הנדרשות. ראוי שמשרד הביטחון יקבע כללים לביצוע הדגמות לפני התקשרות עם ספקים פונטציאליים ולהקפיד ביחד עם צה"ל להציג לקבינט המדיני-ביטחוני את כל המידע הרלוונטי לקבלת החלטות, ובמדויק. כל זאת כדי לוודא שצה"ל מצטייד באמל"ח שיביא אותו להישגים הנדרשים בלחימה וינצל באופן מיטבי את משאביה המוגבלים של מערכת הביטחון.

ממשרד הביטחון נמסר בתגובה: הוועדה לבחירת מפתחים במפא"ת בחנה במשך חודשים ארוכים את כל החלופות האפשריות למימוש פרויקט הפיתוח וההצטיידות בתותח העתידי של צה"ל. לאחר שקיבלה חוות דעת מקצועיות מכל גורמי מעהב"ט הרלוונטיים, נפגשה עם תעשיות וסקרה פרויקטים של תותחים בחו"ל, הגישה הוועדה מסמך מסווג עב כרס, שבו המליצה לממש את הפרויקט במפעל התותחים של חברת "אלביט מערכות" ("סולתם" לשעבר), שהינו היחיד במדינת ישראל בעל היכולות לספק את המערכות ע"פ הדרישות המבצעיות של צה"ל. המלצות הוועדה ואישורן נעשו על פי כל דין והפרויקט נמצא בעיצומו.

מדובר צה"ל נמסר: "זרוע היבשה ביצעה עבודת מטה מקיפה במשך כמה שנים לאישור ומימוש פרויקט התותח החדש, שנבחן בכל הכלים הרלוונטיים. מסקנת עבודת המטה היא כי מערך התותחים הוא מערך שדורש חידוש. כיוון שמדובר בתהליך הצטיידות ארוך, יש לקבל החלטה בנוגע להחלפת מערך התותחים במערך חדש בהקדם.

" בניגוד לנטען בדו"ח, זרוע היבשה בחנה נושאים מהותיים בראייתה במסגרת גיבוש תפיסת "יבשה באופק" והתייחסה אליהם באופן מעמיק. הרמטכ"ל אף הקים ועדה מטכ"לית לבחינת ההצטיידות בתותח חדש, טרום הבאת הפרויקט לאישור הקבינט המדיני-ביטחוני.

" אנו דוחים את הטענה לכך שאגף התכנון אישר עקרונית את הפרויקט טרם הצגתו על ידי זרוע היבשה, שכן בשנת 2013 זרוע היבשה ביצעה אישור עקרוני ורק בשנת 2017 הפרויקט עלה לאישור עקרוני מול ראש המטה הכללי ושר הביטחון.

"באשר לטענה לאי קביעת דרישה ליעצמאות כחול לבן, נציין כי הנושא הוצג במעלה הדיונים ובפני ועדת המפתחים, אך ייתכן והיה נדרש להדגיש נושא זה גם בשלב הסיכומים."